

Мирјана Р. Самарцић

Универзитет у Источном Сарајеву
Филозофски факултет Пале

Марица Ж. Травар*

Универзитет у Источном Сарајеву
Педагошки факултет у Бијељини

УДК 371.2

DOI 10.7251/NS1601158S

Стручни рад

КОМПЕТЕНЦИЈЕ ВАСПИТАЧА ЗА САРАДЊУ СА РОДИТЕЉИМА

***Апстракт:** Европски парламент је у Лисабону 2000. године донио документ под називом „Кључне компетенције за цијеложивотно учење – Европски компетенцијски оквир”. Овај документ представља значајну основу за усаглашавање образовних система ЕУ, посебно у погледу стандардизације квалитета рада на стицању кључних компетенција просвјетних радника. Свих осам компетенција које прописује документ значајне су за све аспекте и сфере рада и васпитног дјеловања васпитача у дјечијем вртићу. У приступу проблему овог рада уочава се да су све поменуте компетенције значајне за сарадњу васпитача и родитеља у остваривању васпитно-образовног рада у дјечијем вртићу.*

***Кључне ријечи:** Европски компетенцијски оквир, компетенције васпитача, васпитно-образовни рад у дјечијем вртићу.*

Увод

Васпитач је одговоран за реализацију васпитно-образовног рада, за атмосферу у васпитној групи, за односе са сваким дјететом посебно, те за што успјешнију и квалитетнију сарадњу са родитељима. Дакле, позитивни ставови и емоционална топлина васпитача према дјечији уопште, а тиме и према дјечији у својој васпитној групи, позитивно дјелују и на однос васпитача и родитеља при остваривању заједничке сарадње и партнерства у процесу њега, развоја, васпитања и учења дјете. Насупрот томе, емоционална хладноћа, ауторитарност, анксиозност, агресивност и др. имају негативно дјеловање не само на аспекте ефикасности и квалитета васпитно-образовног рада, већ и на међусобну сарадњу васпитача и родитеља у дјечијем вртићу. Тако се занемарује чињеница да васпитач има посебну одговорност и за остваривање ефикасније и квалитетније сарадње са родитељима дјете која се налазе у његовој васпитној групи у дјечијем вртићу.

* maricac86@gmail.com

Појам компетенција у контексту савременог васпитно-образовног рада у вртићу

Да би се говорило о компетенцијама уопште, па тако и о компетенцијама васпитача за сарадњу са родитељима, потребно је неке од њих и презентовати. Појам компетенција „потиче од латинске ријечи *compertere*, што значи мјеродавност; способност или надлежност” (Клајн, Шипка, 2008, стр. 640). Компетенције се односе на посједовање способности, вјештина и знања за неки посао. Дакле, компетентна особа је мјеродавна, формално или стварно оспособљена за одређену радну дјелатност. Већ у самом објашњењу појма компетенција учача се веза са способностима. Важно је направити разлику која постоји између ова два појма, способности и компетенције за обављање одређене дјелатности. Способности се обично дефинишу као капацитет или моћ да се дјелује физички или ментално укључујући таленат и потенцијал који се може развити. За разлику од способности, компетенција је доказана способност. Према Ненаду Сузићу „...способност представља могућност да се дјелује или диспозицију која може и не мора бити остварена, а у случају компетенције она мора бити остварена” (Сузић, 2000, стр. 160). Иначе, у литератури постоје различите дефиниције компетенција. Тако је компетенција способност појединца за ефикасно рјешавање индивидуалних или социјалних захтјева који се пред њега постављају. Компетенција је и способност аутономног дјеловања и самосталног рјешавања проблема и она повезује васпитање и образовање са професионалним захтјевима (Delamare Le Deist & Winterton, 2005). То значи да се компетенција може дефинисати и као ментално стање неопходно за остваривање когнитивних, социјалних и вокацијских постигнућа, али и као оспособљеност за обављање одређене професије (Louson, Gerrod, 2000; Lohithakshan, 2002). Напријед наведене, а и друге, дефиниције компетенције на које се указује у литератури упућују и на то да је она значајна за сва поља људског дјеловања. Самим тим значајне су и компетенције васпитача за рад у дјечијем вртићу, као и оне које су неопходне за ефикаснију и успјешнију сарадњу васпитача са родитељима.

Међу дефиницијама компетенција налазе се и оне које су фокусиране на личне карактеристике (знања, вјештине и ставове) и које воде до прилагођавања окружењу и способностима енергичног суочавања са животним проблемима и њиховог рјешавања при чему се користе сазнања и социјалне вјештине (Masterpasqua, 1991). Постоје и оне дефиниције компетенције које наглашавају емоционалну и мотивацијску важност процјењивања појединца и очекивања од његових способности прилагођавања. Но, ове двије групе комплементарних дефиниција

компетентности могу се спојити у једну, па се компетенција може дефинисати и као прилагођавање спознајних, емоционалних, понашајних и социјалних особина употпуњених скривеним и јасно одређеним вјеровањима и очекивањима једне индивидуе о приступу тим способностима и могућностима њиховог употпуњавања. Бити компетентан подразумејева „...имати неопходне способности, ауторитет, вештину и знање” (Блекбурн, 1989, стр. 183). Компетенција се дефинише и као „...способност за обављање задатака и улога које су потребне за постизање очекиваних стандарда” (Goffin, Day, 1994, стр. 57). Ова и друге дефиниције упућују на опште професионалну компетенцију. Перо Спасојевић опште професионалне компетенције васпитача дефинише „...као најбољу комбинацију вриједносне оријентације, особина личности, ставова, мотива, знања и вјештина које се развијају током иницијалног професионалног развоја, за професију звану *васпитач*” (2010, стр. 104). У приступу проблему компетентности васпитача за сарадњу са родитељима компетенција је комбинација знања, вјештина, ставова, мотивације и личних карактеристика која омогућава васпитачу да активно и ефикасно дјелује у одређеним васпитаним ситуацијама у дјечијем вртићу, што подразумејева и сарадњу са родитељима.

Улога васпитача у дјечијем вртићу одређена је његовим васпитачким компетенцијама, па се поставља и питање каква се компетентност захтијева од васпитача. Компетенције васпитача су његова знања, вјештине, увјерења, мотивација и креативност, али и карактеристике које доприносе његовом сналажењу у обављању васпитачке професије у различитим ситуацијама. Обично се разликују двије димензије компетенција васпитача – предметна (знања одређеног подручја) и дидактичко-методичка компетенција (знања и вјештине коришћења научних сазнања у васпитно-образовном раду у дјечијем вртићу). Но, без обзира на то мултидисциплинарни и све већи захтјеви васпитачке професије подразумејевају васпитача који би требало да је компетентнији од оних који данас углавном изводе васпитно-образовни рад у дјечијем вртићу. Полазећи од тога може се закључити да су основне компетенције васпитача за васпитно-образовни рад у дјечијем вртићу: посједовање стручних знања и разумијевања садржаја, познавање и разумијевање различитих стратегија васпитања и образовања у дјечијим вртићима, познавање и разумијевање развојних процеса, вјештине комуникације, дефинисање позиције ауторитета васпитача и познавање тимског рада (унутар васпитне групе, унутар Вијећа у дјечијем вртићу, Вијећа родитеља и других институција и органа у дјечијем вртићу).

Кључне компетенције васпитача за сарадњу са родитељима према Европском компетенцијском оквиру

Уважавајући напријед наведено у овом раду указује се потреба дефинисања темељних компетенција васпитача према референтном оквиру Европске комисије донијетом у Лисабону 2000. године. Ту се наводи осам кључних компетенција просвјетних радника, које се нарочито односе и на васпитаче дјеце предшколског узраста, а то су: комуникација на матерњем језику, комуницирање на страним језицима, математичка и основне компетенције у науци и технологији, дигитална компетенција, компетенција учити како се учи, социјална и грађанска компетенција, смисао за иницијативу и културна свијест и изражавање. Стицање поменутих компетенција подразумијева учење у когнитивном, афективном и моторичком подручју. Ове компетенције указују да стицање знања није само себи циљ, него је могућност рјешавања проблема у васпитно-образовном раду у дјечијем вртићу коришћењем стечених знања и умијећа. Оне подразумијевају и стицање вјештина, усвајање норми и ставова, али и развијање личне мотивације и спремности за већим залагањем у обављању васпитачке професије, стицање социјалних вјештина и др. Другачије речено, стечена знања треба да буду не само декларативна, него и процесуална и метакогнитивна.

Свака темељна компетенција васпитача има своју дефиницију, процес стицања знања и вјештина и усвајања ставова. Све поменуте компетенције васпитача гаранција су успјешне комуникације и сарадње васпитача и родитеља, посебно њиховог партнерског односа у реализацији васпитно-образовних активности у дјечијем вртићу (Матијевић, 2010). Поред тога, све компетенције васпитача, међусобно су повезане и условљене. У приступу овом проблему уочава се да су све поменуте компетенције значајне за сарадњу васпитача и родитеља у остваривању васпитно-образовног рада у дјечијем вртићу.

Компетенција *комуникација на матерњем језику* подразумијева способност изражавања и тумачења мисли, осјећаја и чињеница у усменом и писменом облику (слушање, говорење, читање и писање) и лингвистичко узајамно одговарајуће дјеловање у читавом низу друштвених и културних садржаја.

Вјештине и способности стечене компетенцијом *комуникација на матерњем језику*, подразумијевају: способност комуницирања у писаном и усменом облику, разумијевање или омогућавање разумијевања разних порука у различитим ситуацијама и у различите сврхе, укључујући и способности слушања и разумијевања различитих говорних порука, концизног и јасног

говорења и започињања, одржавања и окончања разговора у разним комуникацијским ситуацијама; способност читања и разумијевања различитих текстова, прихватање стратегија примјерених разним сврхама читања и разним врстама текста; способност писања истих у различите сврхе и праћење процеса писања; способност претраживања, прикупљања и коришћења писаних информација, података и појмова; способност формулисања властитих аргумената у говору и писању на увјерљив начин и уз потпуно уважавање другачијих схватања изнијетих у говорном и писаном облику и д) вјештине потребне за коришћење помоћних средстава у говору, писању и комуникацији са другим особама (Европски парламент, 2000).

Комуницирање на страним језицима у великој мјери има исту димензију вјештина комуницирања на матерњем језику: темељи се на способностима разумијевања, изражавања и тумачења мисли, осјећаја и чињеница у усменом и писменом облику (слушање, говорење, читање и писање) у одговарајућем низу друштвених садржаја. Комуницирање на страном језику захтијева вјештине попут посредовања и међукултурног разумијевања. Степен успјешности је различит у ове четири димензије, између појединих језика и с обзиром на лингвистичко окружење и наслеђе појединца. Знање стечено компетенцијом *комуникација на страним језицима*, подразумева: означавање рјечника и функционалне граматике, интонације и изговора; свијест о разним врстама вербалне интеракције (разговори лицем у лице, телефонски разговори, интервјуи); познавање примјереног распона књижевних и некњижевних текстова и свијест о друштвеним конвенцијама и културним аспектима и промјенљивости језика у различитим географским, друштвеним и комуникацијским окружењима (Европски парламент, 2000).

Математичка компетенција повезана је са функционалном математичком писменошћу. Означава способност сабирања, одузимања, множења, дијељења и израчунавања мјера при менталном и писменом израчунавању у сврху рјешавања низа проблема у свакодневним ситуацијама. Нагласак је на процесу а не на резултату, односно на активности а не на знању (Европски парламент, 2000).

Научна компетенција је способност и спремност да се употреби склоп знања и методологија који се користе у науци да би се објаснио свијет природе. Технолошка компетенција се тумачи као примјена знања да би се промијенило природно окружење у одговору на уочене људске жеље или потребе (Европски парламент, 2000).

Дигитална компетенција у васпитно-образовном раду у дјечијем вртићу подразумева сигурну и критичку употребу електронских медија у слободном времену и комуницирању. Ова компетенција повезана је с логичким и критичким размишљањем, са високим нивоом вјештине

управљања информацијама и са добро развијеном вјештином комуницирања. Знање стечено *дигиталном компетенцијом* омогућава разумијевање познавања природе, улога и могућности информационо-рачунарске технологије у свакодневним ситуацијама и односи се на: разумијевање главних рачунарских апликација, укључујући обраду текста, таблични калкулатор, базе података, чување и управљање подацима; свијест о могућностима које нуди интернет и комуницирање путем електронских медија, укључујући и разумијевање разлике између стварног и виртуелног свијета; разумијевање потенцијала информационо-рачунарских технологија као основе за креативност и иновативност у раду, што омогућава укључивање у друштво и отварање ширих перспектива за запошљавање; основно разумијевање поузданости и ваљаности доступних информација и етичка начела код интерактивног коришћења информационо-рачунарских технологија (Европски парламент, 2000).

Компетенција васпитача *учити како се учи* представља способност и умијеће организовања и уређивања властитог учења, било појединачно или у групама. То укључује умијеће ефикасног располагања властитим временом, рјешавање проблема, стицање, процесирање, оцјењивање и асимилирање знања, али и примјену новог знања и вјештина у различитим контекстима. Компетенција *учити како се учи* значајна је и због тога што значајно доприноси успјешном управљању властитом каријером. Знање стечено овом компетенцијом подразумева: знање и разумијевање властитих метода учења, предности и недостатке властитих вјештина и квалификације и сазнања о расположивим могућностима образовања и начине како различите одлуке током образовања доводе до различитих каријера (Европски парламент, 2000).

Међуљудска и грађанска компетенција обухвата све облике понашања којима је потребно овладати да би појединац ефикасно и конструктивно могао учествовати у друштвеном животу и рјешавати проблеме када је то потребно. Међуљудске вјештине су нужне за ефикасну интеракцију између двоје или више људи и примјењују се у јавном и приватном домену. Поред тога, ниво грађанских компетенција је шири од међуљудских због њиховог постојања на друштвеном нивоу. Стога оне и могу бити описане као скуп компетенција које појединцу омогућавају учествовање у грађанском животу друштва.

Компетенција која се односи на *смисао за иницијативу* подразумева активну и пасивну компоненту која укључује склоност да сами васпитачи уносе промјене, али и способност да прихвате, подрже и да се прилагоде утицају иновација из околине. Иницијатива васпитача као компетенција даље подразумева прихватање одговорности за властите поступке, било

позитивне било негативне, и за развијање стратешке визије, али и за постављање циљева, њиховог остваривања и мотивације за њихов успјех. Знање стечено компетенцијом *смисао за иницијативу* подразумева сазнање о расположивим могућностима како би се препознале оне које одговарају личним и професионалним потребама.

Компетенција васпитача *културно изражавање* подразумева прихватање важности креативног изражавања идеја и искустава у читавом низу медија, укључујући музичку и ликовну умјетност, физичко вјежбање и књижевност. Знање стечено овом компетенцијом подразумева: основно знање о најважнијим културним дешавањима, укључујући културу народа као важно свједочанство људске историје; свијест о националној и европској културној баштини и њиховом мјесту у свијету; свијест о културној и језичкој различитости у Европи и свијест о еволуцији *народног укуса* и важности естетичких чинилаца у свакодневном животу (Европски парламент, 2000).

Импликације кључних компетенција васпитача за сарадњу са родитељима

Знања усвојена компетенцијом *комуникација на матерњем језику* подразумевају: солидан фонд основног рјечника, знање функционалне граматике, стила и функција језика; свијест о разним врстама вербалне интеракције и основних карактеристика различитих стилова говорног језика; разумијевање паралингвистичких карактеристика комуникације; свијест о различитим врстама књижевних и некњижевних текстова и њихових основних карактеристика; познавање основних карактеристика писаног језика и свијест о промјенљивости језика и облика комуникације током времена и у различитим географским, друштвеним и комуникацијским окружењима (Европски парламент, 2000).

Ставови усвојени компетенцијом *комуникација на матерњем језику* подразумевају: формирање позитивног става према матерњем језику и његово прихватање као потенцијалног средства личног и културног обogaћивања; склоност отвореног приступања туђем мишљењу и аргументима и укључивање у конструктиван критички дијалог; самопоуздање при јавном обраћању; спремност да се тежи естетском квалитету изражавања, које превазилази искључиво техничку прецизност ријечи и израза, развијање љубави према књижевности и позитивног става према међукултурној комуникацији.

Вјештине и способности стечене компетенцијом *комуникација на страним језицима*, подразумевају: способност слушања и разумијевања говорних порука у примјереном низу комуникацијских ситуација;

способност започињања, одржавања и окончања разговора о темама које су блиске, од личносног су интереса или релевантне за свакодневни живот; способност читања и разумијевања нестручних писаних стручних текстова и писање разних врста текстова у различите сврхе примјерених различитим ситуацијама; способност употребе помоћних средстава (биљешке, дијаграми, карте, упутства и сл. и способност започињања и одржавања одговарајућег низа аутономних активности учења језика.

Ставови усвојени компетенцијом *комуникација на страним језицима подразумевају*: развијање осјећаја за културне разлике и отпор према стереотипима и занимање и знатижеља за учење страних језика уопште и занимање за међукултурну комуникацију (Европски парламент, 2000).

Знања стечена математичком и основним компетенцијама науке и технологије подразумевају: темељно знање и разумијевање бројева и мрежа, укључујући и способност њиховог коришћења у свакодневним ситуацијама; темељно познавање математичких појмова и концепата, укључујући најрелевантније геометријске и алгебарске теореме; познавање и разумијевање врста питања на која математика може понудити одговор; познавање основних начела свијета природе, технологије и технолошких производа и процеса и д) разумијевање односа између технологије и других подручја (Европски парламент, 2000).

Вјештине и способности стечене математичком и основним компетенцијама науке и технологије подразумевају: способност примјене основних елемената математичке писмености попут сабирања и одузимања, множења и дијелења, израчунавања процената и знања о мјерним јединицама и мјерама; способност да се слиједи и процјењује ланац туђих аргумената и да се откривају основе идеје у задатом низу аргумената; способност коришћења математичких симбола и формула, декодирањем и тумачењем математичког језика и разумијевања његовог односа према природном језику; способност математичког размишљања и резонувања; способност разумијевања и примјене разних врста приказивања математичких феномена и ситуација; склоност критичком размишљању, што подразумева и способност разликовања разних врста математичких изјава; способност коришћења помоћних средстава и оруђа, посебно информационих технологија; способност коришћења и употребе технолошких апарата и уређаја, нарочито за постизање научних података и сазнања да би се постигао циљ или донио неки закључак; способност познавања основних карактеристика научног истраживања и способност коришћења закључака и разлога који су до њих довели (Европски парламент, 2000).

Ставови усвојени о математичким и основним компетенцијама науке и технологије подразумевају: спремност да се превазиђе страх од бројева;

спремност да се користи нумеричко изражавање како би се рјешавали проблеми у свакодневном раду и породичном животу; поштовање истине као темеља математичког размишљања; спремност проналажења разлога за поткрепљивање тврдњи; спремност прихватања или одбацивања туђег мишљења на темељу ваљаних разлога или доказа; знатижељу и критичко примање науке и технологије укључујући питања безбједности заштите и етичка питања; позитиван али критички став према употреби стварних информација и свијест о потреби логичког поступка доношења закључака и спремност стицања научног знања и интересовање за науку и научну и технолошку каријеру (Европски парламент, 2000).

Вјештине и способности стечене *дигиталном компетенцијом* подразумевају: способност претраживања, прикупљања и процесирања електронских информација, података и концепата за њихово системско коришћење; способност коришћења примјерених презентација да би се прибавиле, представиле и разумјеле сложеније информације; могућност приступа и претраживања интернет-страница и коришћење услуга интернета какве су дебатни форуми и електронска пошта и способности коришћења информационо-рачунарских технологија као помоћи у критичком размишљању, креативности и иновативности у свакодневним животним и радним ситуацијама (Европски парламент, 2000).

Ставови усвојени *дигиталном компетенцијом* подразумевају: склоност коришћења информационо-рачунарских технологија у самосталном и тимском раду; позитиван став и развијен осјећај за сигурну и одговорну употребу интернета, укључујући и питање поштовања културних разлика и интересовање за коришћење информационо-рачунарских технологија ради ефикасног дјеловања у заједници и на друштвеним мрежама у културне, друштвене и професионалне сврхе.

Вјештине и способности стечене компетенцијом *учити како се учи*, подразумевају: ефикасно управљање властитим учењем и професионалном каријером уопште (што подразумева посвећивање времена учењу), самосталност, дисциплину, упорност и управљање информацијама у процесу учења; способност концентрисања у дужем и краћем временском раздобљу; способност критичког размишљања о објекту и сврси учења; способност комуницирања као дијела процеса учења уз коришћење одговарајућих средстава за пружање подршке усмјереном комуницирању, као и разумијевању и креирању различитих мултимедијалних порука.

Ставови усвојени компетенцијом *учити како се учи* подразумевају: властити концепт са спремношћу на мијењање и даље развијање компетенција и властите мотивације и повјерења у могућност успјеха; позитивно прихватање учења као перманентног и доживотног процеса и

активности која обогаћује живот и прилагодљивост и флексибилност (Европски парламент, 2000).

Знање стечено *међуљудском и грађанском компетенцијом* подразумева: разумијевање кодекса понашања и општеприхватљивог и друштвено пожељног понашања карактеристичног за одређено друштво; свијест о концептима попут појединца, групе, друштва, културе и њиховом историјском развоју; знање о томе како сачувати своје и добро здравље, хигијену и исхрану своје породице; разумијевање међукултурне димензије европског и осталих друштава; познавање грађанских права и устава земље; разумијевање улоге и одговорности институција задужених за стварање политике на локалном, регионалном, националном, европском и свјетском нивоу; познавање кључних особа у локалној и националној влади; разумијевање концепата као што су демократија, статус, права и обавезе грађана, поштовање различитости и међународних декларација које их изражавају; познавање главних догађаја, трендова и носиоца промјена у националној, европској и свјетској историји, као и ситуације у Европи и свијету и и) знања о емиграцији, имиграцији и мањинама у Европи и свијету.

Вјештине и способности стечене *међуљудском и грађанском компетенцијом* подразумевају: способност конструктивног комуницирања у разним друштвеним ситуацијама; способност стварања повјерења и емпатије према другима; способност откривања фрустрација на конструктиван начин; способност успостављања степена одвајања професионалне од личне сфере живота и спречавање ширења професионалних сукоба у личном домену; свијест и разумијевање националног културног идентитета у интеракцији са културним идентитетом Европе и остатка свијета, укључујући и способност уочавања другачијих схватања о различитостима која конструктивно доприносе сопственим схватањима; способност преговарања; учешће у активностима заједнице; способност показивања солидарности исказивањем интересовања за рјешавање проблема који погађају локалну и ширу заједницу; способност ефикасног повезивања са јавним институцијама и способност извлачења предности које нуди Европска унија и неопходне вјештине у језику који се говори у одређеној земљи (Европски парламент, 2000).

Ставови усвојени *међуљудском и грађанском компетенцијом* подразумевају: показивање интересовања и поштовања према другима; спремност да се превладају стереотипи и предрасуде; склоност ка постизању компромиса; интегритет; пробитачност; свијест о припадности некој локалној заједници; спремност за учешће у демократском одлучивању на свим нивоима; склоност ка волонтирању и учествовању у грађанским активностима и пружање подршке различитостима у друштву и друштвеној

кохезији; поштовање вриједности и приватности других са спремношћу реаговања на друштвено негативне појаве; прихватање концепта људских права и једнакости као основе за солидарност и одговорност у модерном демократском друштву, укључујући и прихватање и поштовање родне једнакости; уважавање и разумијевање различитости поријекла, нација и вјера и критичко прихватање информација које објављују масовни медији.

Вјештине и способности усвојене компетенцијом *смисао за иницијативу* подразумевају: вјештине планирања, организовања, анализирања, извјештавања, оцјењивања и биљежења; вјештине креирања пројеката и њихове реализације; способност за кооперативни рад и флексибилност у тимском раду; способност препознавања личних предности и слабости; способност проактивног дјеловања и позитивно реаговање на промјене и способност процјене и преузимања ризика када је то оправдано.

Ставови усвојени компетенцијом *смисао за иницијативу* подразумевају: склоност ка иницијативи, позитиван став према промјенама и иновацијама и спремност препознавања подручја на којима се може показати читава лепеза иницијативности.

Вјештине и способности стечене компетенцијом *културно изражавање* подразумевају: способност умјетничког самоизражавања кроз читав низ медија у складу са урођеним способностима појединца; способност конзумирања и уживања у умјетничким дјелима на основу широке дефиниције културе; способност повезивања личних и туђих креативних и изражајних схватања и манифестација и способност препознавања и остваривања економских могућности у културној активности.

Ставови усвојени компетенцијом *културно изражавање* подразумевају: отворен став према различитом културном изражавању; спремност његовања естетских својстава кроз умјетничко самоизражавање и трајно интересовање за културни живот и смисао за идентитет повезан са смислом за поштовање различитости (Европски парламент, 2000).

Закључак

Све приказане компетенције васпитача значајне су за све аспекте и сфере његовог рада и васпитног дјеловања у дјечијем вртићу. Но, без обзира на то, нису баш све компетенције васпитача подједнако значајне за поједина подручја његовог рада. Када је у питању сарадња са родитељима дјете, компетенције којима васпитачи овладају значајан су фактор њене успјешности, посебно по питању непосредног укључивања родитеља у остваривање васпитно-образовних активности у дјечијем вртићу. Ако се крене од оваквог приступа сарадњи васпитача и родитеља, посебно су значајне социјално-комуникацијске компетенције васпитача. Управо сарадња

са родитељима подразумијева вишесмјерну комуникацију на различитим релацијама унутар тих односа. Да би се то постигло потребна је умјешност, флексибилности, креативност и иновативност васпитача. Веома је важна и његова спремност да родитеље дјеце прихвати као равноправне партнере. Зато је и потребно да васпитач у сарадњи са родитељима покаже склоност слушања саговорника (родитеља). Ове компетенције даље подразумијевају способност васпитача да разумије и прихвати различитости које постоје не само међу дјецом која се налазе у његовој васпитној групи, него и међу родитељима дјеце. Да би одговорио овим и осталим захтјевима сарадње са родитељима, васпитач би посебно требало да буде оспособљен и спреман за сарадњу и рад у тиму. При том се не мисли само на сарадњу са осталим васпитачима и стручним сарадницима у дјечијем вртићу, него првенствено на спремност и способност за мотивисање родитеља за већу активност у реализацији васпитно-образовних активности. То се посебно односи на заједнички рад у припремању, планирању, организацији и остваривању васпитно-образовног рада са родитељима дјеце.

Када су у питању компетенције васпитача за доживотно учење, за сарадњу са родитељима најзначајније су социјална и грађанска компетенција, смисао за иницијативу и културна свијест и изражавање. Васпитачи би требало да буду оспособљени за разумијевање друштвених односа, а потребно је и њихово разумијевање односа који владају у данашњој породици, као и проблема са којима се она суочава. Да би се у тако измијењеним околностима успјешно снашли у сарадњи са родитељима и ефикасно реализовали рад кроз партнерске односе са родитељима, неопходна је њихова иницијативност. При том се не мисли на иницијативност у општем смислу ријечи, већ на иницијативност која подразумијева да васпитачи буду непосредни иницијатори, али и водитељи сарадње са родитељима дјеце која се налазе у њиховим васпитним групама. Компетенција културна свијест и изражавање, дата према препорукама Европског парламента, може се повезати са првом приказаном социјално-комуникацијском компетенцијом која се односи на способност квалитетног слушања и јасног изражавања васпитача. На основу свега изнесеног може се закључити да су компетенције васпитача заправо њихов алат за успјешан рад у васпитању и образовању дјеце предшколског узраста, који подразумијева и непосредну сарадњу са родитељима.

Литература

- Блекбурн, С. (1989). *Оксфордски филозофски речник*. Нови Сад: Светови.
Delamare-Le Deist, F., Winterton, J. (2005). *What is competence?* Human resource development international, 8 (1), 27 – 46.

- Европски парламент (2000). *Лисабонска декларација*. Лисабон: Европски парламент.
- Goffin, S., Day, D. (1994). *New Perspectives in Early Childhood Education*. New York: Teachers College Press.
- Клајн, И., Шипка, М. (2008). *Велики речник страних речи и израза*. Нови Сад: Прометеј.
- Lohithakshan, P. (2002). *Dictionary of Education A Practical Approach*. New Delhi: Kanishka Publishers Distributors.
- Masterpasqua, F. (1991). *A Competence Paradigm for Psychological Practice*. American Psychological Association Inc. *American Psychologist*, 44(1), 1366–1371.
- Matijević, M. (2010). *Одгојно-образовни ishodi nastave i učenja*. *Škola* br. 6(6), str. 5–19.
- Спасојевић, П. (2010). *Предшколско васпитање и образовање између традиције и реформе*. *Наша школа* бр. 16(3-4), стр. 103–123.
- Сузић, Н. (2000). *Особине наставника и однос ученика према настави*. Учитељски факултет Универзитета у Београду.

Mirjana Samardžić, Marica Travar

PRESCHOOL EDUCATORS' COMPETENCE FOR PROMOTING COOPERATION WITH PARENTS

Summary

In 2000 the European Parliament in Lisbon issued a document entitled "Key Competences for Lifelong Learning - European Competence Framework". This document represents an important basis for the harmonization of EU education systems, especially in terms of quality standardization work on the acquisition of key competences of educators. All eight competencies that document has prescribed are relevant to all aspects and spheres of work and educational activities of teachers in kindergarten. The approach to this problem in this paper implies that all of these competencies are important for cooperation of teachers and parents in the realization of educational work in kindergarten.

Key words: *European Competence Framework, competence of teachers, educational work in kindergarten.*